

„Nė vienas iš mūsų nesijaučiame didvyriais“

Dalia Smagurauskaitė

Respublikinė Vilniaus universitetinė ligoninė

Lietuvos medikų misijos Ukrainoje dalyviai

Į Lietuvą iš dviejų savaitių trukmės misijos Ukrainoje grįžo Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės (toliau – RVUL) vyresnioji slaugytoja Daiva Jociunskienė, vyriausiojo slaugos administratoriaus pavaduotoja Violeta Nomeikienė ir gydytojas ortopedas traumatologas Simonas Sereika. Medikai sako tikėjęsi patekti į karo veiksmų sūkurį, tačiau dėl saugumo pagalbą Ukrainos žmonėms teikė prie Moldovos sienos esančioje ligoninėje. Joje gydytojai konsultavo pacientus, atliko mokomasias operacijas ir į namus išsivežė suvokimą, koks pažangus ir geras gyvenimas yra Lietuvoje.

Jei prašo pagalbos – reikia padėti

„Jei būčiau diskutavusi su šeima, ar važiuoti į Ukrainą, būtų atsiradę šimtas priežasčių to nedaryti, – apie apsisprendimą dalyvauti medikų misijoje pasakoja Traumatologijos skyriaus vyresnioji slaugytoja D. Jociunskienė. – Paskelbus kvietimą registruotis, nesuabejojau – jei žmogus prašo pagalbos, negaliu jam atsakyti, o čia jos prašo daugybė žmonių. Vadinasi, reikia padėti.“ Kartu vykusį slaugytoja V. Nomeikienė pritaria kolegei sakydama, kad jos motyvacija buvo labai panaši – noras padėti tiems, kurie kenčia.

Apie tai, kad buvo atrinktos į misiją, slaugytojos sužinojo pirmosiomis kovo dienomis, tačiau į Ukrainą išvyko tik po pusantro mėnesio. D. Jociunskienė prisipažįsta, kad iš pradžių buvo neramu – viskas vyksta iš tikrųjų,

o karo apimtoje šalyje tykos pavojai. Tačiau, laukiant išvykimo, misijos dalyviams vyko pasiruošimo paskaitos, po kurių jie pasijuto tvirtai ir buvo pasiruošę netikėtoms situacijoms.

Misijos dalyviai pirmiausia pasiekė Ukrainos sostinę. Slaugytoja V. Nomeikienė pasakoja, kad Kyjivas jai priminė gerai įrengtą tvirtovę: įvažiavimus į miestą saugo postai – didžiuliai gelžbetonio blokai ir ginkluoti kariai. Sostinės priemiesčiai paliko slogų įspūdį: susprogdintos degalinės, keliai apgadinti, sudegusi karinė technika, sugriauti tiltai, sunaikinti gyvenamieji namai ir vaikų darželiai. Pirmąją Kyjive praleistą naktį krito bombos, todėl medikams kuriam laikui teko persikelti į slėptuvę: „Kadangi slėpėmės, bombų sprogamų negirdėjome, tačiau juos puikiai girdėjo mus atvežę autobuso vairuotojai.“ Pasigirdus sirenoms, anksčiau buvo privaloma slėptis, o gydymo įstaigose – pacientus nugabenti į rūsį. Bet vietos gyventojai jau įpratę prie dažnai kaukiančių sirenų ir į jas reaguoja mažiau.

D. Jociunskienė neslepia, kad Kyjive taip pat jautėsi nejaukiai. „Čia pamačiau, kokie baisūs gali būti sprogamų padariniai. Bet ukrainiečiai sparčiai tvarkosi – grįždama iš misijos nė pusės nuolaužų gatvėse nepamačiau. Žmonės gyvena toliau, tik tas gyvenimas kitoks. Apima neįprastas jausmas pamačius, pavyzdžiui, degalinėje kavą geriančius vyrus su automatiniiais ginklais rankose“, – pasakoja ji.

Prasidėjus karui, iš Kyjivo pasitraukė apie pusė jo gyventojų, čia darbo gydytojams sumažėjo, taip pat buvo nutrauktos planinės operacijos. Todėl medikai iš Lietuvos pasidalijo į dvi komandas ir išvyko į skirtingas ligonines kituose šalies regionuose. Visi trys RVUL medikai atsidūrė maždaug 30 tūkstančių gyventojų turinčiame Podolės Mogiliove (Mohyliv-Podilskyi), šalia sienos su Moldova. V. Nomeikienė sako, kad girdėti oro pavojaus sirenas nedideliame mieste jai buvo dar nejaukiau nei Kyjive: „Kyjivas didelis, todėl galvojau, kad tikimybė bombai sprogti netoliese yra žymiai mažesnė. Podolės Mogiliove atrodė, kad viskas arti, gali ir mus „užkliudyti“. O sirenos kaukė beveik kasdien.“

„Inozemni likari“, arba gydytojai iš užsienio

Dvylikos lietuvių medikų komanda prisijungė prie Podolės Mogiliovo rajoninės intensyvaus gydymo ligoninės, kuriai vadovauja Oleksandras Onofričiukas, kolektyvo. Anot D. Jociunskienės, iš pradžių žvelgę kiek šalčiau, netrukus kolegos ukrainiečiai ėmė šypsotis, prašyti pagalbos ir dalytis asmeninėmis istorijomis, rodyti artimųjų nuotraukas: „Mus priėmė šiltai, o išvykstant nuoširdžiai dėkojo už pagalbą. Vaisino ukrainietiškais patiekalais, lauktuvėms ir prisiminimui įteikė rankdarbių. Nė nespėjome grįžti į Lietuvą, o jau skambino klausdami, kaip sekasi.“

V. Nomeikienė prisimena, kad iš pradžių stebėjo ukrainiečių darbą, pažindinosi su kitos šalies sveikatos įstaigos specifika ir retsykliais prašė kokių nors užduočių. „Trečią dieną gydytojai jau siuntė pacientus mums į tvarstomąjį. Pacientai žinojo, kad atvykome kaip savanoriai, todėl „sukosi“ aplinkui ir taikėsi pakalbinti. Bet ten visi kalba ukrainietišškai, rusiškai dauguma nemoka, o mokantieji nelabai nori šią kalbą vartoti.“ Ji sako pastebėjusi skirtumų ne tik darbo procesuose, pavyzdžiui, infekcijų kontrolė, į kurią Lietuvoje žiūrima griežčiau, bet ir bendravime tarp gydytojo ir paciento – Ukrainoje jis pasirodė paprastesnis, šiltesnis, gydytojai į pacientus dažnai kreipiasi vardais.

Po to, kai apie atvykusius medikus iš užsienio paskelbė vietos žiniasklaida, mūsų gydytojai turėjo nemenką iššūkį – dviese konsultuodavo 60 pacientų per dieną. Jie buvo ne tik Podolės Mogiliovo gyventojai, bet ir pasitraukusieji iš karo zonų. Nemažai buvo tokių, kurie ateidavo pasipasakoti, nuotraukas parodyti, išgirsti „gydytojo iš užsienio“ nuomonę.

Viena labiausiai į atmintį įstrigusių istorijų iš ligoninės D. Jociunskienei susijusi su jaunu pacientu iš Vinycios (Vinica) miesto, nutolusio per 120 km. „Iš šio miesto specialiai pas mus atvyko gydytojas dėl savo 15-mečio sūnaus, kuris kenčia nuo avaskulinės sąnario nekrozės. Vienintelis būdas jam padėti išsaugoti sąnarį – tiesiai

į jį leisti medikamentus. Tačiau tėvas su ašaromis akyse papasakojo, kad šiuo metu to padaryti neįmanoma, nes vyksta karas, trūksta priemonių, šalies prioritetai kiti. Jis prašė mūsų pagalbos.

Kitiems pacientams taip pat nelengva, ypač kalbant apie endoprotezavimą, kurio valstybė nekompensuoja. Tad įsivaizduokite, kad pacientas iš kelių šimtų eurų algos turi pats nusipirkti tris tūkstančius eurų kainuojantį protezą, apmokėti operacijai skirtas priemones, net tokias kaip vienkartinės pirštinės chirurgui, tvarsčiai, nuskausminamieji vaistai ir kita. Net ateidami į perrišimą, jie turi atsinešti savo priemones. Todėl ukrainietės slaugytojos, pamačiusios mūsų atsivežtas vienkartinės priemones, negalėjo patikėti. Ligoninės personalas labai džiaugėsi atvežta labdara.“

Pacientai tikėjosi stebuklingų sprendimų

Misijoje dalyvavęs RVUL gydytojas ortopedas traumatologas S. Sereika tikėjosi padėti kare sužeistiems kariams ir civiliams, tačiau dėl saugumo tokios galimybės nebuvo. Todėl pabuvusi Kyjive komanda išvyko į Podolės Mogiliove esančią ligoninę: „Tiesioginiai karo veiksmai toje Ukrainos dalyje nevyksta, tačiau ten yra labai daug karo pabėgėlių. Ligoninės ortopedijos skyriaus vedėjas išvykęs į karo ligoninę, planinės operacijos praktiškai nevyksta, o žmonių sveikatos bėdos niekur nedingsta. Na o kalbant apie medicinos išsivystymo lygį, sakyčiau, kad jie nuo mūsų atsilieka 15–20 metų. Kaip minėjo mano kolegės, paskelbus apie mūsų atvykimą vietinėje žiniasklaidoje, ėmė plūsti konsultacijų norėję pacientai – jie iš mūsų tikėjosi kitos nuomonės ir „stebuklingų“ sprendimų. Kita vertus, už viską, ką mūsų pacientai Lietuvoje gauna nemokamai – protezus ir konstrukcijas, – ukrainiečiai turi mokėti, todėl ir ieško kitokių sprendimų. Deja, dėl ribotų galimybių operavome tik tuos, kuriems reikėjo ypač skubios pagalbos.“

Gydytojas sako, kad ukrainiečiai gydytojais lietuvius sutiko draugiškai, džiaugėsi demonstracinėmis operacijomis. „Norėčiau mūsų misiją pratęsti ir Lietuvoje, t. y. Podolės Mogiliovo medikus pakviesti į stažuotę mūsų ligoninėje. Jie labai noriai atvažiuotų“, – idėjomis apie projekto tąsą dalijasi S. Sereika.

Per ligoninėje praleistą savaitę gydytojas ortopedas traumatologas kalbėjosi su daugybe pacientų, viena istorija ypač sukrėtė: „Prasidėjus karo veiksams, okupuotose teritorijose žmonės buvo atskirti, sutriko medicinos priemonių tiekimas. Pavyzdžiui, sirgusieji cukriniu diabetu negalėjo gauti insulino. Gydytojas iš Kyjivo papasakojo, kad jo giminaičių dukra sirgo cukriniu diabetu, jai buvo transplantuotas inkstas. Deja, laiku negavusi insulino ji mirė. Tai priverčia pagalvoti, kaip gerai mes gyvename Lietuvoje.“ Jis nepamirš, kaip atsisveikindami pacientai linkėjo sveikatos ir taikos, buvo labai dėkingi, kad gydytojais neišsigando ir atvažiavo.

Kalbėdamas apie ore tvyrantį nerimą, gydytojas sako, kad nors Podolės Mogiliovas toli nuo karo veiksmų zonos, įtampa jaučiama ir čia – kaukia apie pavojų pranešančios sirenos, o žmonės sako, kad gyvenimą gali planuoti vos vieną dieną į priekį, nes situacija nuolat keičiasi. Tuo gydytojas galėjo įsitikinti pats, nes vieną dieną ligoninės direktorius pasakė, kad 80 km nuo miesto buvo bombarduojama geležinkelio infrastruktūra. „O keli šimtai metrų nuo ligoninės ant bėgių stovėjo 40 cisternų sąstatas su kuru. Ligoninės direktorius nerimavo, kad subombardavus sąstatą nei ligoninės, nei miesto neliks. Įtampa atslūgo tik po dviejų dienų sąstatui išvažiavus“, – prisimena S. Sereika.

Iš Ukrainos – suvokimas, kaip gerai gyvename

„Mano motyvacija vykti į Ukrainą – pagalba. Žinoma, galima aukoti pinigus, bet aš manau, kad jei kiekvienas prisidės tuo, ką moka geriausiai, tai bus labai daug. Mano sugebėjimas yra gydyti, todėl norėjau padėti Ukrainos gydytojams. Šioje misijoje tapome medikų visuomenės ambasadoriais – ukrainiečiai mus mato ir labai vertina mūsų pastangas. Kita vertus, daugeliui misija atrodo kaip didelis žygdarbis, bet tiesa ta, kad taip nėra, nė vienas iš mūsų nesijaučiame didvyriais“, – sako gydytojas S. Sereika. Paklaustas, ką pats gavo Ukrainoje,

gydytojas pabrėžia, kad misija privertė suvokti, kaip gerai mes gyvename Lietuvoje, kokį ilgą kelią nuėjome ir kokie pažangūs dabar esame.

RVUL vyriausiojo slaugos administratoriaus pavaduotoja V. Nomeikienė pritaria kolegoms mintims: „Iš Ukrainos grįžau suprasdama, kad mes labai gerai ir saugiai gyvename. Štai grįžusi iš misijos susitikau su dukra, ėjome Gedimino prospektu, švietė saulė, virš galvos plytėjo mėlynas dangus. Ir staiga atėjo mintis – kokia laimė turėti taikų dangų virš galvos, nejausti nerimo, kad pasigirs pavojaus sirena, reikės slėptis ar sprogs bomba.“

Vyresnioji slaugytoja D. Jociunskienė sako ilgai nepamiršianti iš arti pamatyto karo ir jo pasekmių. Anot jos, ukrainiečiai šypsosi, nors jų akyse visada matyti nerimas. Bet įkvepia jų pasitikėjimas prezidentu ir savo šalinimais – jie sako, kad tai jų žemė. „Lietuvos ambasadorius Ukrainoje Valdemaras Sarapinas atkreipė dėmesį, kad daugybė oficialių valstybės pareigūnų bijo įvažiuoti į Ukrainos teritoriją, o štai mes ne tik atvažiuome, bet ir dirbome dvi savaites. Mūsų palaikymas ukrainiečiams yra labai svarbus“, – pabrėžia slaugytoja.

Lietuvos medikų misijos Ukrainoje epizodai. Nuotraukos iš asmeninio archyvo